One númer 22061304
3. júní 2025

Íbúasamráð í skipulagsmálum í Kópavogi

Verklag um samráð

Tilgangur íbúasamráðs í skipulagi

Íbúasamráð er mikilvægur þáttur í gerð skipulags. Það er ekki aðeins lögbundin krafa heldur einnig leið til að byggja traust og stuðla að betri og lýðræðislegri ákvarðanatöku í skipulagsmálum sveitarfélaga. Íbúasamráði er ætlað að stuðla að samfélagslegri sátt um skipulagsáætlanir, það eykur möguleika íbúa til áhrifa, og gefur röddum ólíkra hópa aukið vægi. Fyrir kjörna fulltrúa bætir íbúasamráð starfsumhverfi og ákvarðanatöku með upplýstri umræðu og ríkari tengslum við íbúa.

Samráð í Kópavogi byggir á stefnum og samþykktum Kópavogsbæjar, sbr. aðalskipulag Kópavogs, Barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna, Heimsmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna, bæjarmálasamþykkt, jafnréttis- og mannréttindastefnu, lýðheilsustefnu o.fl.

Í þessu skjali er að finna ráðgefandi verklag fyrir starfsmenn Kópavogsbæjar og kjörna fulltrúa um samráð við íbúa. Verklagsreglurnar taka mið af þeim lögboðnu kröfum sem settar eru fram í skipulagslögum og skipulagsreglugerð um samráð ásamt þeim umframskrefum sem Kópavogsbæ þykir æskilegt að taka svo tryggt sé að upplýsingar berist sem flestum.

Kópavogsbær leggur áherslu á eftirfarandi markmið og leiðarljós í samráði:

- **Aukna þátttöku íbúa**: Íbúar og aðrir hagaðilar hafi tækifæri til að koma sjónarmiðum sínum á framfæri frá fyrstu stigum skipulagsferlisins. Þetta felur í sér að þeir fái upplýsingar um skipulagsáætlanir og hafi tækifæri til að leggja fram ábendingar, fyrirspurnir, athugasemdir og tillögur. Gengið er lengra í samráði en lög gera ráð fyrir til að tryggja aðkomu íbúa eins snemma í ferlinu og mögulegt er.
- **Uppbyggingu trausts**: Traust er markvisst byggt milli íbúa og sveitarfélagsins með því að auka gagnsæi og virka hlustun á sjónarmið íbúa. Traust er lykilatriði til að skapa samráðshefð og að íbúar séu virkir þátttakendur í skipulagsferlinu.
- **Aukið gagnsæi**: Tryggja að ferlið sé gagnsætt og að íbúar fái nægar upplýsingar og endurgjöf. Þetta felur í sér að upplýsingar um skipulags- og samráðsáætlanir séu aðgengilegar og að íbúar fái skýr svör við spurningum og athugasemdum sínum þegar við á. Kynningargögn séu aðgengileg og skýr, og að fundir og kynningar séu vel auglýst.
- **Aukna sjálfbærni:** Í samráði hefur Kópavogsbær Heimsmarkið Sameinuðu þjóðanna að leiðarljósi. Markvisst er stefnt að sjálfbæru samfélagi t.d. með þéttri og vistvænni byggð, samgöngumiðuðu skipulagi, verndun náttúru og grænum svæðum, og tryggja að íbúar hafi greiðan aðgang að þjónustu og útivist í nærumhverfi sínu

Skjal þetta hefur ekki lagalegt gildi og hafa þarf í huga að skipulagi má breyta þegar þörf krefur.

Skjal sótt af '0000000000' dags: 10.11.2026

Grunnþættir íbúasamráðs

Skipulagsgáttin

Skipulagsgáttin er samráðsgátt um skipulagsmál. Hún var tekin í notkun um mitt ár 2024 og hefur það hlutverk að gera skipulagstillögur, umhverfismat og framkvæmdaleyfi aðgengileg á einum stað. Hún stuðlar að auknu gagnsæi og þátttöku almennings í skipulagsferlinu, í samræmi við áherslur um íbúasamráð.

Í Skipulagsgáttinni geta íbúar skoðað öll mál sem eru til kynningar hverju sinni og nálgast gögn; gert athugasemdir við mál á kynningartíma þeirra; gerst áskrifendur að tilkynningum um ný mál eða uppfærslur mála eftir þeim málaflokkum eða staðsetningu sem hentar þeim. Einnig er þar hægt að sjá tengingar milli ferla fyrir sama mál, s.s. milli aðalskipulagsbreytinga og mats á umhverfisáhrifum. Þannig má bæta yfirsýn og auðvelda skipulag verkefna og samskipta, auk þess koma í veg fyrir tvíverknað.

Árangursríkt íbúasamráð

Til að íbúasamráð sé árangursríkt er mikilvægt að ferlið einkennist af eftirfarandi þáttum:

- **Þarfagreining**: Skilgreina þarf hagaðila og þörf á samráði. Þetta felur í sér að greina hvaða hópar hafa hagsmuna að gæta og hvernig best er að ná til þeirra.
- **Samráðsáætlun**: Í stærri verkefnum er samráðsáætlun gerð í upphafi vinnu, oft hluti af skipulagslýsingu.
- **Samráð um áherslur**: Kópavogsbær hefur, þegar við á, samráð við lóðarhafa um hugmyndir hans um samráð við hagsmunaaðila og íbúa. Slíkt getur leitt bæði til vitundarvakningar lóðarhafa um umhverfi sitt, sem og aukið fjölbreytni í íbúasamráði.
- **Gagnsæi:** Upplýsingar um skipulagsferlið, fyrirhugaðar áætlanir og samráðsleiðir þurfa að vera aðgengilegar og auðskiljanlegar. Almenningur þarf að geta skoðað gildandi skipulagsáætlanir, skipulagsáætlanir í vinnslu og nauðsynlegt ítarefni (skýrslur, minnisblöð og greiningar) á vefsvæði skipulagsdeildar á heimasíðu Kópavogs, sem og á Skipulagsgáttinni. Þannig geta Kópavogsbúar kynnt sér hvaða faglegu forsendur liggja að baki skipulagi eða ákvarðanatöku, þar sem við á.
- **Skýr kynningargögn:** Áhersla skal lögð á vönduð og skýr kynningargögn, s.s. veggspjöld, skýrslur, yfirlitskort, myndbönd og/eða 3D módel, eftir því sem við á.
- **Virk hlustun:** Sveitarfélagið skal leggja áherslu á að hlusta á sjónarmið íbúa og hagsmunaaðila á öllum stigum ferlisins. Mikilvægt er að greina milli þess sem er þegar ákveðið og þess sem er opið fyrir mótun í samráðinu.
- **Endurgjöf:** Markviss og skýr svörun til þeirra sem taka þátt í samráði. Ákveða ber á fyrstu stigum undirbúnings hvernig eigi að haga endurgjöf. Að lokum ber að þakka fyrir framlag almennings.

Skjal sótt af '0000000000' dags: 10.11.2026

Samráðsaðferðir

Kópavogsbær hefur í gegnum tíðina stuðst við fjölmargar samráðsaðferðir. Neðangreindar aðferðir eru sumar af þeim sem hafa gefist best. Mikilvægt er að starfsfólk og kjörnir fulltrúar séu opnir fyrir að blanda saman aðferðum og prófa nýjar:

- **Samráð við ólíka hópa**: Sjá þarf til þess að raddir sem flestra hópa, t.d. barna, eldri borgara og minnihlutahópa, fái að heyrast. Mikilvægt getur verið að blanda saman aðferðum til að ná til sem flestra.
- **Íbúafundir**: Fundir þar sem íbúar geta lagt fram spurningar og athugasemdir. Þar er umræðuefnið kynnt og boðið upp á útskýringar, og tilgangurinn er að skapa vettvang fyrir skoðanaskipti og ábendingar frá íbúum, sem hafðar eru til hliðsjónar við áframhaldandi skipulagsvinnu. Stefnt skal að því að streyma öllum stærri íbúafundum til að auka aðgengi.
- **Opin hús**: Á opnum húsum eru áform kynnt t.d. á veggspjöldum eða með annarskonar upplýsingagjöf, og áhersla lögð á samtal við íbúa og upplýsingagjöf. Sjónarmið íbúa eru rædd og þeir geta lagt fram spurningar og athugasemdir. Gott getur verið að halda nokkur opin hús á mismunandi tímum, svo sem flest komist.
- **Skoðanakannanir**: Kannanir eru framkvæmdar til að fá fram skoðanir íbúa. Þetta felur í sér að safna upplýsingum um fjölbreytt sjónarmið og þarfir.
- **Vefkannanir og rafrænar umræður:** Vefurinn er notaður til að framkvæma rafrænar skoðanakannanir og skapa umræðuvettvang. Hefð hefur skapast fyrir notkun á samráðsvefnum Betra Íslandi þegar við á, til að auðvelda íbúum að koma ábendingum á framfæri. Einnig má nota opna umræðuþræði, rafræna fundi, og fleira.
- **Rýnihópar**: Þegar rýnihópar eru settir saman eru fulltrúar valdir úr fyrirfram skilgreindum íbúahópum til að ræða skipulagsáætlanir og koma með tillögur. Þannig má fá dýpri innsýn inn í sjónarmið þátttakenda. Gæta skal þess að raddir sem flestra hópa fái að heyrast.

Skjal sótt af '0000000000' dags: 10.11 2026

Skipulagsstig og samráð

Samráð við íbúa skal hafa á öllum stigum skipulags, aðalskipulagi, deiliskipulagi og breytingum þar á. Eðli og umfang samráðs við íbúa fer eftir gerð skipulags, umfangi og stærð. Lykilatriði í samráði er að greina milli þess sem annars vegar er þegar ákveðið og ekki hægt að breyta, og hins vegar þess sem ennþá er opið fyrir mótun í samráðinu.

Skjal sótt af '0000000000' dags: 10.11 2026

Íbúasamráð í skipulagsferlinu

Eftirfarandi verklag er sett fram til að stuðla að virku og gagnsæju íbúasamráði í skipulagsmálum í Kópavogi. Gert er ráð fyrir að verklagið sé lýsing á góðum vinnubrögðum en ekki bindandi enda erfitt að útbúa verklag sem á við um öll tilfelli. Mikilvægt er að meta áherslur íbúasamráðs hverju sinni og laga ferlið eftir þörfum.

Hægt er að hafa áhrif á skipulag á ýmsum stigum skipulagsferlisins eins og kemur fram á skematískan hátt hér að neðan. Fyrir þá sem óska eftir því að koma með athugasemdir og ábendingar í skipulagsferlið er mikilvægast af öllu að nýta þau færi sem gefast til að koma upplýsingum á framfæri um hvaðeina sem máli kann að skipta við mótun tillagna.

Kynning á lýsingu

Fyrsta skref í skipulagsvinnu er gerð „lýsingar“ þar sem m.a. er lýst markmiðum og hvernig staðið verður að skipulagsgerðinni.
Í lýsingu koma fram upplýsingar um skipulagsferlið og tímasetning helstu verkáfanga. Í skipulagslýsingu er sett fram samráðsáætlun um hvernig kynningu, samráði og aðkomu almennings og annarra hagsaðila verður háttað í skipulagsferlinu sem framundan er.

Við kynningu lýsingar þarf eftirfarandi að koma fram, eftir því sem við getur átt:

- aðdragandi og tilgangur, áherslur, helstu viðfangsefni og meginmarkmið
- helstu einkenni og aðstæður á skipulagssvæðinu og hvernig staðið verður að frekari gagnaöflun og greiningu forsendna,
- hvaða sjónarmið komu fram á svæðis- eða aðalskipulagsstigi sem kynnu að vera upplýsindi um hagsmuni og sjónarmið varðandi þetta viðfangsefni,
- sérstök markmið fyrir þetta deiliskipulag, t.d. um það hvernig íbúum og starfsfólki á uppbyggingarsvæðinu eru tryggð sem best gæði í byggðinni,
- hvernig kynningu, samráði og aðkomu almennings og annarra hagaðila verður háttað, ásamt því svigrúmi sem gefst til að laga tillöguna að þörfum og væntingum hagaðila í hverju skref.

Íbúar og hagsmuna-aðilar geta komið ábendingum á framfæri í gegnum Skipulagsgátt.

Skjal sótt af '0000000000' dags: 10.11.2026

Forkynning á tillögu á vinnslustigi

Með hliðsjón af athugasemdum sem berast við „lýsingu“ eru unnin skipulagsdrög sem eru forkynnt þegar við á. Megin áhersla á samráð á forkynningarstigi tryggir að umsagnaraðilum, hagsmunaaðilum og almenningi sé gefinn kostur á að leggja fram sjónarmið og ábendingar sem að gagni gætu komið við mótun tillögu að skipulagi.

Tillögugögn: Tillögugögn skulu vera auðveldlega tiltæk og skýr og íbúar skulu hafa tækifæri til að leita eftir skýringum.

Við kynningu tillögu á vinnslustigi þurfa eftirfarandi atriði að koma fram, eftir því sem við getur átt, auk þeirra grunngagna sem skipulagsreglugerð krefst:

- hvernig tillagan nær fram markmiðum í svæðis- og aðalskipulagi um hlutverk reitsins og víðari samfélagshagsmuni sem honum tengjast,
- hvernig skorður sem fyrri ákvarðanir, t.d. í svæðis- eða aðalskipulagi, hafa haft áhrif á meginútfærslu, t.d. um byggingarmagn,
- hvaða þarfir og sjónarmið komu fram við kynningu lýsingar og í samráði við hagaðila um meginútfærslu uppbyggingarinnar og hvernig brugðist var við,
- hvernig sérstökum markmiðum deiliskipulagsins er náð í tillögunni, sýnt með aðgengilegum skýringarmyndum,
- helstu málamiðlanir sem í tillögunni felast.

Íbúar og hagsmuna-aðilar geta komið ábendingum á framfæri í gegnum Skipulagsgátt.

Skjal sótt af '0000000000' dags: 10.11.2026

Auglýsing fullbúinnar tillögu

One número 22061304
3. júní 2025

Fram komnar athugasemdir breyta eftir atvikum skipulags-tillögunni. Þegar fullbúin tillaga er auglýst skal vera búið að vinna úr öllum helstu álitamálum.

Tillögugögn þurfa að vera auðveldlega tiltæk og auðskilin.

Tillögu ber að fylgja minnisblað um hvernig tillagan hefur þróast eftir ábendingum á vinnslustigi.

Afgreiðsla athugasemda sem berast og endurgjöf:

- **Umsögn**: Gefa skal skriflega og rökstudda umsögn um athugasemdir sem berast á auglýsingatíma tillögu og taka ber afstöðu til þess hvort breyta skuli tillögunni.
- **Málefnaleg svör:** Í umsögninni skulu vera málefnaleg svör við athugasemdum, með skírskotun í forsendur sem kynntar hafa verið fyrr í ferlinu.
- **Málamiðlanir**: Málamiðlanir skulu útskýrðar í umsögninni, m.a. milli sérhagsmuna og samfélagshagsmuna, þegar það á við.

Íbúar og hagsmunaaðilar geta komið ábendingum á framfæri í gegnum Skipulagsgátt. Öllum ábend-ingum er svarað skriflega í umsögn.

Skjal sótt af '0000000000' dags: 10.11.2026

Orðskýringar

Endurgjöf: Endurgjöf sveitarfélags til íbúa í íbúasamráði felur í sér að veita skýr og tímanleg svör, birta aðgengilegar upplýsingar, viðurkenna þátttöku íbúa, og halda áfram samráði ef frekari ákvarðanir eða framkvæmdir eru nauðsynlegar. Þetta stuðlar að gagnsæi og trausti milli íbúa og sveitarfélagsins.

Gagnsæi: Gagnsæi íbúasamráði þýðir að upplýsingagjöf og ákvarðanatökuferli séu skýr og aðgengileg fyrir alla íbúa. Þetta stuðlar að trausti milli íbúa og sveitarfélaga.

Hagaðilar/hagsmunaaðilar: Hagsmunaaðili eða hagaðili er einstaklingur eða hópur sem hefur beinna eða óbeinna hagsmuna að gæta í tilteknu máli. Í íbúasamráði er mikilvægt að greina og taka tillit til hagsmunaaðila, þar sem þeir geta haft veruleg áhrif á niðurstöður og framkvæmd verkefna. Þetta getur verið allt frá íbúum til fyrirtækja og félagasamtaka.

Samráð: Samráð við íbúa felur í sér að haft er opið samráð við hagsmunaaðila og að veitt séu málefnaleg svör við athugasemdum. Sem dæmi falla íbúafundir, skoðanakannanir og netlausnir undir lausnir sem auka þátttöku íbúa og teljast til samráðs.

Sjálfbærni í samráði: Sjálfbærni í samráði felur í sér að leitast er til að skipulag leiði til sem minnstra loftslagsbreytinga og að tekið sé tillit til umhverfis- og samfélagshagsmuna. Skipulagsáætlanir þurfa að stuðla að sjálfbærni sem og vernd náttúru og menningarverðmæta.

Upplýsingagjöf: Upplýsingagjöf í samráði tryggir að íbúar fái nægilega upplýsingar um skipulagsferlið. Þetta felur m.a. í sér að birta upplýsingar á skýran hátt, t.d. á vefsíðum sveitarfélagsins, í fréttabréfum eða á samfélagsmiðlum.

Ítarefni

Samband íslenskra sveitarfélaga hefur gefið handbók og ítarlegan gátlista fyrir íbúasamráð, sem finna má á eftirfarandi slóð:

- https://sss.is/wp-content/uploads/2018/03/Lydraedisrit_loka.pdf

Skjal sótt af '0000000000' dags: 10.11 2026